

1009

1683

537

1215

Член 5**„ИИСУС ХРИСТОС СЛЕЗЕ В АДА, ВЪЗКРЪСНА
ОТ МЪРТВИТЕ НА ТРЕТИЯ ДЕН“**

631 „Той е слязъл по-напред в най-долните места на земята. Слез-
лият е Същият, Който се и възкачи“ (*Еф.* 4, 9-10). Символът на апос-
толите е изповядал в един и същ член на вярата слизането на Хрис-
тос в ада и Неговото Възкресение на третия ден, защото в Своята
Пасха дори от дъното на смъртта Той направи да бликне животът:

„Христос, Твоят Син,

Който, завърнал се от ада,
осия човешкия род със Своята ведро светлина
и живее и царува во веки веков. Амин.⁵²⁷

Параграф 1

ХРИСТОС СЛЕЗЕ В АДА

632 Честите твърдения на Новия Завет, според които Исус „възкръсна от мъртвите“ (*1 Кор.* 15, 20)⁵²⁸, предполагат, че преди Възкресението Той е пребивавал в обиталището на мъртвите⁵²⁹. Това е първото значение, което апостолската проповед дава на слизането на Исус в ада: Исус позна смъртта като всички хора и се отправи към тях с душата си в обиталището на мъртвите. Но Той слезе като Спасител, прогласявайки Благата вест на душите, които там бяха задържани⁵³⁰.

633 Писанието нарича обиталището на мъртвите, където мъртвият Христос слиза, Шеол или ад⁵³¹, защото тези, които са там, са лишени от възможността да виждат Бога⁵³². Такова е състоянието на всички мъртви, нечестиви или праведни, в очакване на Изкупителя⁵³³, което не означава, че тяхната участ е една и съща, както посочва Исус в притчата за бедния Лазар, приет в „лоното на Авраам“⁵³⁴. „Следователно, слизайки в ада, нашият Господ Исус Христос освободи най-напред онези, които очакваха Спасителя в лоното Авраамово.“⁵³⁵ Исус не слезе в ада, за да освободи осъдените⁵³⁶, нито пък да разруши проклятието над ада⁵³⁷, а да освободи праведните, живели преди Него⁵³⁸.

634 „И на мъртвите беше благовестено...“ (*1 Петр.* 4, 6). Слизането в ада е изпълване до краен предел на евангелската вест за спасението. То е последният етап в месианската мисия на Исус, сбит във времето, но безкрайно голям в реалното си значение на разпрос-

⁵²⁷ *Vigilia Paschalis, Praeconium Paschale* („Exsultet“): *Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p. 273 et 275.

⁵²⁸ Вж. *Деян.* 3, 15; *Рим.* 8, 11.

⁵²⁹ Вж. *Евр.* 13, 20.

⁵³⁰ Вж. *1 Петр.* 3, 18-20.

⁵³¹ Вж. *Фил.* 2, 10; *Деян.* 2, 24; *Откр.* 1, 18; *Еф.* 4, 9.

⁵³² Вж. *Пс.* 6, 6; 87, 11-13.

⁵³³ Вж. *Пс.* 88, 49; *1 Царств.* 28, 19; *Иезек.* 32, 17-32.

тиране на изкупителното дело към всички хора от всички времена и пространства, защото всички, които бяха спасени, станаха участници в Изкуплението.

1033

635 Следователно Христос слезе в недрата на смъртта⁵³⁹, за да „чуят мъртвите гласа на Сина Божи и като чуят, да оживеят“ (*Иоан.* 5, 25). Исус, „Началникът на живота“⁵⁴⁰, обезсили чрез своята смърт „оногова, у когото е властта на смъртта, сиреч дявола, и избави ония, които от страх пред смъртта през цял живот бяха подложени на робство“ (*Евр.* 2, 14-15). Оттук насетне възкръсналият Христос има „ключовете на ада и смъртта“ (*Откр.* 1, 18) и „в името на Исус всяко коляно се прекланя на небето, на земята и в ада“ (*Фил.* 2, 10).

605

„Днес на земята царува голяма тишина, голяма тишина и голяма самота; голяма тишина, защото Царят спи; Земята потрепери и се успокои, защото Бог, който бе заспал в плътта, отиде да събуди тези, които спяха от векове ... Най-напред отиде да потърси Адам, нашия пръв Баща, като загубената овца. Поиска да споходи седналите в пълна тъмнина и в сянката на смъртта. Отец и Син отиват да освободят от техните страдания Адам и Ева, които са в плен ... „Аз съм твой Бог и заради теб станах твой Син. Стани, ти, който спиш, защото не те създадох да пребиваваш окован в ада. Въздигни се от мъртвите; Аз съм Животът на мъртвите.“⁵⁴¹

Накратко

636 В израза „Исус слезе в ада“ Символът изповядва, че Исус действително е умрял и че със Своята смърт за нас Той е победил смъртта и дявола, „у когото е властта на смъртта“ (*Евр.* 2, 14).

637 В своята душа, единена с божествената Му Личност, умрелият Христос слезе в обиталището на мъртвите. Той отвори на предшествалите Го праведници вратите на небето.

Параграф 2

⁵³⁴ Вж. *Лук.* 16, 22-26.

⁵³⁵ Вж. *Catechismus Romanus*, 1, 6, 3: ed. P. RODRÍGUEZ (Città del Vaticano-Pamplona 1989) p. 71.

⁵³⁶ Вж. CONSILIIUM ROMANUM (anno 745), *De descensu Christi ad inferos*: D.S. 587.

⁵³⁷ Вж. BENEDICTUS XII, *Libellus Cum dudum* (1341), 18: DS 1011; CLEMENS VI, *Epistula Super quibusdam* (anno 1351), c. 15, 13: DS 1077.

⁵³⁸ Вж. CONSILIIUM TOLETANUM IV (anno 633), *Capitulum* 1: DS 485; *Мат.* 27, 52-53.

⁵³⁹ Вж. *Мат.* 12, 40; *Рим.* 10, 7; *Еф.* 4, 9.

⁵⁴⁰ Вж. *Деян.* 3, 15.

⁵⁴¹ Вж. *Antiqua homilia in sancto et magno Sabbato*: PG 43, 440,452, 461.

ВЪЗКРЪСНА ОТ МЪРТВИТЕ НА ТРЕТИЯ ДЕН

638 „И ние ви благовестим сега, че обещанието, дадено на отците, Бог изпълни за нас, техни чеда, като възкреси Исуса“ (*Деян.* 13, 32-33). Възкресението на Исус е върховната истина на нашата вяра в Христос, вярвана и претворявана в живота като централна истина от първата християнска общност, предавана като основна истина от Преданието, установена от документите на Новия Завет, проповядвана заедно с Кръста като съществена част на Пасхалната тайна и тайната на Кръста:

„Христос воскрес из мъртвих,
смертию смърть поправ
и сущим во гробех живот даровав.“⁵⁴²

I. Историческо и трансцендентно събитие

639 Тайната на Възкресението на Христос е действително събитие, за което има исторически установени потвърждения, както показва Новият Завет. Още св. Павел е имал възможност да пише на коринтяните към 5б г.: „Аз ви предадох най-напред онова, което бях получил и приел, че Христос умря за греховете ни, според Писанията, че Той бе погребан и че на третия ден възкръсна, според Писанията, и че се яви на Кифа и след това на Дванайсетте“ (*1 Кор.* 15, 3-4). Апостолът говори тук за *живото Предание на Възкресението*, което той е научил след кръщението си пред вратите на Дамаск⁵⁴³.

ПРАЗНИЯТ ГРОБ

640 „Защо търсите Живия между мъртвите? Няма Го тука, но възкръсна“ (*Лук.* 24, 5-6). Първото, което се открива в Пасхалните събития, е празният гроб. Сам по себе си той не е пряко доказателство. Липсата на тялото на Христос в гроба би могла да се обясни по различни начини⁵⁴⁴. Въпреки това празният гроб за всички е бил важен знак. Неговото откриване от учениците е било първата стъпка към признаването на самия факт на Възкресението. Такъв най-напред е случаят със светите жени⁵⁴⁵, после и с Петър⁵⁴⁶, „ученика,

⁵⁴² *Liturgia Byzantina, Troparium in die Paschatis: Πεντηχοστάριον* (Romae 1884) p. 6.

⁵⁴³ Вж. *Деян.* 9, 3-18.

когото Иисус обичаше“ (Иоан. 21, 2). Той потвърждава, че като влязъл в опразнения гроб и видял, че „само повивките стоят“ (Иоан. 20, 6), „видял и повярвал“⁵⁴⁷. Това предполага, че е открил гроба празен⁵⁴⁸: отсъствието на тялото на Христос не е могло да бъде човешко дело, а Иисус не просто се е завърнал към земния живот подобно на Лазар⁵⁴⁹.

ЯВЯВАНИЯТА НА ВЪЗКРЪСНАЛИЯ

999 641 Мария Магдалена и светите жени, които отиват да довършат помазването на тялото на Христос⁵⁵⁰, погребан набързо привечер на Велики Петък заради настъпването на Съботния ден⁵⁵¹, са първите, които срещат Възкръсналия⁵⁵². Така жените стават първите свидетелки на Възкресението на Христос, известявайки го на самите апостоли⁵⁵³. Иисус се явява първо на Петър, а след това на дванадесетте апостоли⁵⁵⁴. Следователно Петър, призован да утвърди вярата на своите братя⁵⁵⁵, вижда Възкръсналия преди тях и при неговото свидетелство общността се провиква: „Наистина! Господ Възкръсна и се яви на Симона“ (Лук. 24, 34).

553 642 Всичко, което се случва през тези Пасхални дни, обвързва всеки един от апостолите – и Петър по-специално – в изграждането на новата ера, започнала със сутринта на Пасхата. Като свидетели на Възкръсналия апостолите стават градивните камъни на Неговата Църква. Вярата на първата общност от християни е основана върху свидетелствата на конкретни лица, познати на християните, тъй като по-голяма част са живеели сред тях. Тези „свидетели на Възкресението на Христа“⁵⁵⁶ са на първо място Петър и Дванадесетте, но не само те: Павел ясно говори, че Христос се е явил на повече от петстотин „братя“ наведнъж, а после се е явил

⁵⁴⁴ Вж. Иоан. 20, 13; Мат. 28, 11-15.

⁵⁴⁵ Вж. Лук. 24, 3, 22-23.

⁵⁴⁶ Вж. Лук. 24, 12.

⁵⁴⁷ Вж. Иоан. 20, 8.

⁵⁴⁸ Вж. Иоан. 20, 5-7.

⁵⁴⁹ Вж. Иоан. 11, 44.

⁵⁵⁰ Вж. Марк. 16, 1; Лук. 24, 1.

⁵⁵¹ Вж. Иоан. 19, 31, 42.

⁵⁵² Вж. Мат. 28, 9-10; Иоан. 20, 11-18.

⁵⁵³ Вж. Лук. 24, 9-10.

⁵⁵⁴ Вж. 1 Кор. 15, 5.

⁵⁵⁵ Вж. Лук. 22, 31-32.

на Яков и всички апостоли⁵⁵⁷.

643 При толкова свидетелства е невъзможно Възкресението на Христос да се тълкува свръх природния ред и да не го признаем като исторически факт. От фактите следва, че вярата на учениците е била подложена на коренно изпитание със страданието и смъртта на Кръста, възвестена отнапред от самия Христос⁵⁵⁸. Потресът, предизвикан от Страданието, е бил толкова голям, че учениците (поне някои от тях) не повярват изведнъж на новината за Възкресението. Евангелията съвсем не се стремят да ни покажат общност, обхваната от мистична екзалтация; показват ни само учениците съкрушени („тъжни“: Лук. 24, 17) и изплашени⁵⁵⁹. Ето защо те не повярват веднага на светите жени при завръщането им от гроба и „техните думи им се сториха празни“ (Лук. 24, 11)⁵⁶⁰. Когато самият Исус се явява на Единадесетте вечерта на Пасхата, „Той ги смъмри за неверието и жестокосърдечието им, че не повярваха на ония, които Го бяха видели възкръснал“ (Марк. 16, 14).

659, 881

860

644 Макар и изправени пред реалното Възкресение на Христос, учениците все още се съмняват⁵⁶¹, толкова събитието им изглежда невероятно: те вярват, че са видели дух⁵⁶². „Те от радост още не вярваха и се чудеа“ (Лук. 24, 41). Тома попада в същото изпитание на съмнението⁵⁶³ и дори при последната поява на Христос, описана от Матей, „някои се усъмниха“ (Мат. 28, 17). Ето защо хипотезата, според която Възкресението е било „следствие“ на вярата (или на лековерието) на апостолите, е неоснователна. Точно обратното, тяхната вяра във Възкресението е породена – под действието на Божиата благодат – от прекия досег с реалността на възкръсналия Христос.

СЪСТОЯНИЕТО НА ВЪЗКРЪСНАЛАТА ЧОВЕШКА ПРИРОДА НА ХРИСТОС

⁵⁵⁶ Вж. Деян. 1, 22.

⁵⁵⁷ Вж. 1 Кор. 15, 4-8.

⁵⁵⁸ Вж. Лук. 22, 31-32.

⁵⁵⁹ Вж. Иоан. 20, 19.

⁵⁶⁰ Вж. Марк. 16, 11, 13.

⁵⁶¹ Вж. Лук. 24, 38.

⁵⁶² Вж. Лук. 24, 39.

⁵⁶³ Вж. Иоан. 20, 24-27.

645 Възкръсналият Христос влиза в пряк досег с учениците си, като непосредствено ги допира⁵⁶⁴ и участва в разпределянето на храната⁵⁶⁵. Така Той ги подканва да признаят, че не е дух⁵⁶⁶, и най-вече да открият, че възкръсналото тяло, с което им се явява, е същото, което е било измъчвано и разпънато, тъй като още носи белезите на страданието⁵⁶⁷. Това автентично и реално тяло притежава в същото време новите качества на едно славно тяло: то не е повече подвластно на пространството и времето, но може свободно да присъства където и когато Той пожелае⁵⁶⁸, защото човешката Му природа не може повече да бъде задържана върху земята и принадлежи единствено на Божествената власт на Отца⁵⁶⁹. По тази причина също възкръсналият Исус е във висша степен свободен да се явява, както пожелае: под образа на градинар⁵⁷⁰ или „в друг образ“.

646 Възкресението на Христос не е било обикновено завръщане към земния живот, подобно на възкресяванията, извършени от Него преди Пасхата: възкресяването на дъщерята на Иаир, на младия човек от Наим, на Лазар. Тези факти са били чудодейни събития, но лицата, с които е било извършено чудото чрез силата на Исус, са възвръщали „обикновения“ си земен живот. В един момент те умирали отново. По същността си Възкресението Христово е коренно различно. В своето възкръснало тяло Той преминава от състоянието на смърт в друг живот извън времето и пространството. Тялото на Исус във Възкресението е изпълнено с мощта на Светия Дух; Той участва в божествения живот, бидейки в Своята слава, и затова с право свети Павел може да каже за Христос, че Той е небесен човек⁵⁷¹ (Марк. 16, 12), непознат за учениците, точно за да усили тяхната вяра⁵⁷².

ВЪЗКРЕСЕНИЕТО КАТО ТРАНСЦЕНДЕНТНО СЪБИТИЕ

647 „О, блажена нощ – възпява „Exsultet“ на Пасхата, – ти единствена заслужи да узнаеш времето и часа, в който Христос излезе жив

⁵⁶⁴ Вж. Лук. 24, 39; Иоан. 20, 27.

⁵⁶⁵ Вж. Лук. 24, 30. 41-43; Иоан. 21, 9. 13-15.

⁵⁶⁶ Вж. Лук. 24, 39.

⁵⁶⁷ Вж. Лук. 24, 40; Иоан. 20, 20, 27.

⁵⁶⁸ Вж. Мат. 28, 9. 16-17; Лук. 24, 15. 36; Иоан. 20, 14. 19. 26; 21, 4.

⁵⁶⁹ Вж. Иоан. 20, 17.

⁵⁷⁰ Вж. Иоан. 20, 14-15.

от ада.⁵⁷³ В действителност никой не е бил очевидец на самото събитие на Възкресението и нито един евангелист не го описва. Никой не може да каже физически как е станало. Още по-малко доловима за сетивата е била неговата най-дълбока същност, преминаването към друг живот. Исторически събитието е потвърдено от празния гроб и действителните срещи на апостолите с Възкръсналия Христос, но не по-малко Възкресението остава в сърцето на тайната на вярата с това, което надвишава и превъзхожда историята. Ето защо Възкръсналият Христос не се показва на света⁵⁷⁴, а на своите ученици, „на онези, които бяха възлезли с Него от Галилея в Иерусалим и които сега са Негови свидетели пред народа“ (*Деян.* 13, 31).

1000

II. Възкресението – дело на Пресветата Троица

648 Възкресението на Христос е обект на вярата дотолкова, доколкото представлява трансцендентна намеса на Бога в сътворението и историята. В тази намеса трите божествени Лица действат ведно, като същевременно всяко изявява собствената си оригиналност. Намесата се осъществява чрез могъществото на Отца, който възкресява Христос, Своя Син (*Деян.* 2, 24), и така по съвършен начин въвежда Неговата човечност заедно с тялото Му в Светата Троица. Исус ясно се открива като „Син Божий чрез силата на чудесата, по духа на освещението, чрез възкресението от мъртвите“ (*Рим.* 1, 4). Свети Павел набляга върху проявлението на Божието могъщество⁵⁷⁵ чрез действието на Духа, който съживи мъртвата човешка природа на Исус и я повика в славата на Господа.

258
989

649 От своя страна Синът извършва собственото Си Възкресение по силата на Своята божествена мощ. Исус известява, че Син Човечески ще трябва много да претърпи, да бъде умъртвен и след това да възкръсне (в активния смисъл на думата)⁵⁷⁶. Впрочем Той потвърждава това недвусмислено: „Аз Си давам душата, за да я приема пак... Имам власт да я дам, и власт имам пак да я приема“ (*Иоан.* 10, 17-18). „Ние вярваме ... че Исус

663
445
272

⁵⁷¹ Вж. *Иоан.* 20, 14, 16; 21, 4, 7.

⁵⁷² Вж. *1 Кор.* 15, 35-50.

⁵⁷³ *Vigilia Paschalis, Praeconium Paschale* („Exsultet“): *Missale Rmmanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p. 272.

⁵⁷⁴ Вж. *Иоан.* 14, 22.

умря и възкръсна“ (*1 Сол.* 4, 14).

650 Отците съзърцават Възкресението, като изхождат от божествената Личност на Христос, която остава свързана с тялото и душата, разделени помежду им от смъртта: „Поради единността на божествената природа – равно налична в двете части на човека, тези две части, които са били разделени и откъснати, отново се съединяват и свързват. Така смъртта следва от разделянето на свързаните части, а Възкресението от свързването на разделеното.“⁵⁷⁷

III. Смисъл и спасителна значимост на Възкресението

626 651 „Ако Христос не е Възкръснал, то празна е нашата проповед, празна е и вашата вяра“ (*1 Кор.* 15, 14). Възкресението представлява най-напред потвърждение на всичко, което Христос е направил и учил. Всички истини, дори най-трудно достъпните за човешкия дух, намират своето оправдание, когато, възкръсвайки, Христос дава окончателното, обещано от Него доказателство за Своята божествена власт.

1005 652 Възкресението на Христос е *изпълнение на обещанията* на Стария Завет⁵⁷⁸ и на Самия Христос в земния Му живот⁵⁷⁹. Изразът „според Писанията“⁵⁸⁰ означава, че Възкресението на Христос е изпълнило тези предсказания.

129 653 Истината за *божествеността на Исус* е потвърдена от Неговото Възкресение. Той беше казал: „Кога издигнете Сина Човечески, тогава ще узнаете, че Аз съм“ (*Иоан.* 8, 28). Възкресението на Разпънатия доказва, че наистина Той е Синът Божи и сам Бог. Свети Павел казва на евреите: „Обещанието, дадено на отците, Бог изпълни над нас... като възкреси Исуса, както и във втория Псалом е писано: „Син Мой си ти, Аз днес те родих“ (*Деян.* 13, 32-33)⁵⁸¹. Възкресението на Христос е тяс-

⁵⁷⁵ Вж. *Рим.* 6, 4; *2 Кор.* 13, 4; *Фил.* 3, 10; *Еф.* 1, 19-22; *Евр.* 7, 16.

⁵⁷⁶ Вж. *Марк.* 8, 31; 9, 9.31; 10, 34.

⁵⁷⁷ SACTUS GREGORIUS NYSSENUS, *De tridui inter mortem et resurrectionem Domini nostri Iesu Christi spatio: Gregorii Nysseni opera*, ed. W. JAEGER-H. LANGERBECK, v. 9 (Leiden 1967) p. 293-294 (PG 46, 417); cf. etiam *Statuta Ecclesiae Antiqua*: DS 325; ANASTASIUM II, *Epistula In prolixitate epistulae*: DS 359; SANCTUS HORMISDAS, *Epistula Inter ea quae*: DS 369; CONCILIUM TOLETANUM XI, *Symbolum*: DS 539.

⁵⁷⁸ Вж. *Лук.* 24, 26-27. 44-48.

⁵⁷⁹ Вж. *Мат.* 28, 6; *Марк.* 16, 7; *Лук.* 24, 6-7.

но свързано с тайната на Въплъщението на Сина Божи. То е неговото изпълване съгласно вечния замисъл на Бога. 601

654 Има един двоен извод в Пасхалната тайна: чрез Своята смърт Той ни освобождава от греха, чрез Възкресението Си ни открива достъпа до нов живот. Най-напред оправданието ни възстановява в Божията благодат⁵⁸², за да можем и ние да „ходим в обновен живот, както Христос възкръсна от мъртвите“ (Рим. 6, 4). Този живот се заключава в победата над смъртта на греха и в новата ни причастност към благодатта⁵⁸³. Той осъществява „приемното осиновяване“, защото хората стават Христови братя, както сам Христос нарича своите ученици след Възкресението: „Идете и обадете на братята Ми“ (Мат. 28, 10)⁵⁸⁴. Братя не по природа, а по дара на благодатта, защото приемното осиновяване ни дава реално съучастие в живота на единствения Син, който напълно се откри в Своето Възкресение. 445 422, 461

655 И накрая, Възкресението на Христос – на самия Възкръснал Христос – е начало и извор на истинското наше *бъдещо възкресение*: „Но ето, Христос възкръсна от мъртви и за умрелите стана начатък ... както в Адама всички умират, тъй и в Христа всички ще оживеят“ (1 Кор. 15, 20-22). В очакване на това изпълване възкръсналият Христос живее в сърцето на своите верни. В Него християните „вкусват от силите на бъдещия век“ (Евр. 6, 5) и техният живот е възнесен в лоното на божествения живот⁵⁸⁵, така че „живите да живеят не вече за себе си, а за Оногова, Който умря за тях и възкръсна“ (2 Кор. 5, 15). 1987 1996

Накратко 989

656 *Вярата във Възкресението има за обект едно събитие, което е исторически засвидетелствано от учениците и действителната им среща с Възкръсналия и което същевременно е тайнствено трансцендентно, доколкото представлява влизането на човешката природа на Христос в славата на Бога.* 1002

⁵⁸⁰ Вж. 1 Кор. 15, 3-4; *Symbolum Nicaenum-Constantinopolitanum*: DS 150.

⁵⁸¹ Вж. Пс. 2, 7.

⁵⁸² Вж. Рим. 4, 25.

⁵⁸³ Вж. Еф. 2, 4-5; 1 Петр. 1, 3.

⁵⁸⁴ Вж. Иоан. 20, 17.

⁵⁸⁵ Вж. Кол. 3, 1-3.

- 657 *Празният гроб и сгънатите повивки означават вече от само себе си, че тялото на Христос чрез Божията мощ е било освободено от оковите на смъртта и тлението. Те подготвят учениците за срещата с Възкръсналия.*
- 658 *Христос, „първородният измежду мъртвите“ (Кол. 1, 18), е начало на нашето Възкресение, сега чрез оправданието на нашата душа⁵⁸⁶, за в бъдеще чрез оживяването на нашето тяло⁵⁸⁷.*

Член 6

„ИИСУС СЕ ВЪЗНЕСЕ НА НЕБЕСАТА, СЕДИ ОТДЯСНО НА ОТЦА, БОГА ВСЕМОГЪЩ“

- 645 659 „А след разговора с тях, Господ се Възнесе на небето и седна отдясно на Бога“ (Марк. 16, 19). Тялото на Христа е прославено още от момента на Неговото Възкресение, както се потвърждава от новите и свръхестествени свойства, които Той има вече за вечността⁵⁸⁸. Но за четиридесетте дни, през които Той яде и пие приятелски със своите ученици⁵⁸⁹ и ги поучава за Царството⁵⁹⁰, Неговата слава остава забулена под чертите на обикновената човешка природа⁵⁹¹. С последната си поява Исус се освобождава от човешката Си природа, влизайки невъзвратно в Божията слава, символизирана от облака⁵⁹² и от небето⁵⁹³ – там, където Той сяда отдясно на Бога⁵⁹⁴. Един-единствен път по необикновен начин Той се явява на Павел, който е „недорасъл“ (1 Кор. 15, 8), за да го утвърди като апостол⁵⁹⁵.
- 66 660 През това време забулената същност на славата на Възкръсналия прозира в Неговите тайнствени думи към Мария Магдалена:
- 697 „Още не съм възлязъл при Отца Си, но иди при братята Ми и им кажи: „Възлизам при Моя Отец и при вашия Отец, и при Моя Бог, и вашия Бог“ (Иоан. 20, 17). Това показва различното проявление в

⁵⁸⁶ Вж. Рим. 6, 4.

⁵⁸⁷ Вж. Рим. 8, 11.

⁵⁸⁸ Вж. Лук. 24, 31; Иоан. 20, 19-26.

⁵⁸⁹ Вж. Деян. 10, 41.

⁵⁹⁰ Вж. Деян. 1, 3.

⁵⁹¹ Вж. Марк. 16, 12; Лук. 24, 15; Иоан. 20, 14-15; 21, 4.

⁵⁹² Вж. Деян. 1, 9; също Лук. 9, 34-35; Изх. 13, 22.

⁵⁹³ Вж. Лук. 24, 51.

⁵⁹⁴ Вж. Марк. 16, 19; Деян. 2, 33; 7, 56; също Пс. 109, 1.

славата на възкръсналия Христос и славата на възнесения Христос, седнал отдясно на Отца. Едновременно историческо и превишаващо всичко съществуващо, събитието на Възнесението показва прехода от едната към другата слава. 642

661 Тази последна крачка остава тясно свързана с първата, т.е. сливането от небето, осъществено във Въплъщението. Единствено Този, който е „излязъл от Отца“, може „да се върне при Отца“ – Христос⁵⁹⁶. „Никой не е възлязъл на небето освен слезлият от небото Син човеческий, Който пребъдва на небето“ (Иоан. 3, 13)⁵⁹⁷. Оставено на своите естествени сили, човечеството няма достъп до „дома на Отца“⁵⁹⁸, до Божия живот и блаженство. Единствен Христос може да отвори този достъп за човека, „така че ние, неговите членове, да имаме надеждата да се присъединим към Него там, където Той, нашият Глава и Начало, ни е прешествал“⁵⁹⁹. 461

662 „И кога Аз бъда издигнат от земята, всички ще привлече към Себе Си“ (Иоан. 12, 32). Издигането на Кръста означава и предизвестява издигането при Възнесението на небето. Това издигане е началото. Исус Христос, единственият свещенодател на Новия и Вечен Завет, „влезе не в ръкотворно светилище... но в самото небе, за да се яви сега пред Божието лице за нас“ (Евр. 9, 24). На небето Христос упражнява постоянно своето вечно свещенство, за да спасява винаги „ония, които дохождат чрез Него при Бога, понеже е всякога жив“ (Евр. 7, 25). Като „Първосвещеник на бъдещите блага“ (Евр. 9, 11) Той е център и главно действащо лице в литургията, която почита Отца на небесата⁶⁰⁰. 792 1545

663 Христос *седи отдясно на Отца*: „Със сядането отдясно на Отца ние означаваме божествената слава и почит, в която Този, Който съществува като Син Божии отпреди вековете и като Бог, единосъщ с Отца, седна телесно, след като се бе Въплътил, и тялото Му прие същата слава.“⁶⁰¹ 1137

⁵⁹⁵ Вж. 1 Кор. 9, 1; Гал. 1, 16.

⁵⁹⁶ Вж. Иоан. 16, 28.

⁵⁹⁷ Вж. Еф. 4, 8-10.

⁵⁹⁸ Вж. Иоан. 14, 2.

⁵⁹⁹ Вж. *Praefatio de Ascensione Domini, I: Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p.410.

664 Сядането отдясно на Отца означава началото на Царството на Месията, изпълването на видението на пророк Даниил за Сина Човечески: „И Нему бе дадена власт, слава и царство, за да Му служат всички народи, племена и езици; владичеството Му е владичество вечно, което няма да премине, и царството Му не ще се разруши“ (Дан. 7, 14). От този момент апостолите стават свидетели на „Царството, което не ще има край“⁶⁰².

648

Накратко

541

665 *Възнесението на Христос бележи окончателното встъпване на човешката природа на Исус в Небесното владение на Бога, откъдето Той ще се завърне⁶⁰³, но засега Бог е скрит от човешките очи⁶⁰⁴.*

666 *Исус Христос, Глава на Църквата, ни предшества в славното Царство на Отца, за да можем ние, членове на Неговото тяло, да живеем с надеждата, че ще бъдем един ден с Него завинаги.*

667 *Исус Христос, след като влезе веднъж завинаги в небесното светилице, се застъпва непрекъснато за нас като посредник, който ни осигурява постоянно изливането на Светия Дух върху нас.*

Член 7

„И ЩЕ ДОЙДЕ ДА СЪДИ ЖИВИТЕ И МЪРТВИТЕ“

I. „Ще дойде в славата Си“

ХРИСТОС ВЕЧЕ ЦАРУВА ЧРЕЗ ЦЪРКВАТА...

668 „Христос затова и умря и възкръсна и оживя, за да господару-

⁶⁰⁰ Вж. *Откр.* 4, 6-11.

⁶⁰¹ SANCTUS IOANNES DAMASCENUS, *Expositio fidei*, 75 [De fide orthodoxa, 4, 2]: PTS 12, 173 (PG 94, 1104).

⁶⁰² Вж. SYMBOLUM NICAENUM-CONSTANTINOPOLITANUM: DS 150.

⁶⁰³ Вж. *Деян.* 1, 11.

⁶⁰⁴ Вж. *Кол.* 3, 3.

ва и над мъртви и над живи“ (*Рим.* 14, 9). Възнесението на Христос на небето означава съпричастяването на Неговата човешка природа към Божията мощ и владичество. Исус Христос е Господ: Той притежава цялата власт на небето и земята. Той е „над всяко началство, сила и господство, защото Отец покори всичко под нозете Му“ (*Еф.* 1, 20-22). Христос е Господар на вселената⁶⁰⁵ и историята. В Него човешката история и дори цялото сътворение намират своето „възглавие“⁶⁰⁶ и трансцендентен завършек.

669 Като Господ Христос е също Глава на Църквата, която е Негово Тяло⁶⁰⁷. Възнесен на небето и прославен, след като по такъв начин изпълни изцяло Своята Мисия, Той живее на земята в Своята Църква. Изкуплението е извор на властта, която Христос със силата на Светия Дух упражнява в Църквата⁶⁰⁸. „Царството Христово, още сега налично в тайната“⁶⁰⁹, е в Църквата „зародиш и начало на това Царство на земята“⁶¹⁰.

670 След Възнесението Божият замисъл навлиза в своето изпълнение. Ние сме вече в „последния час“ (*1 Иоан.* 2, 18)⁶¹¹. „Така че последните времена вече настъпиха за нас и обновяването на света е невъзвратно установено, започвайки реално още в този век. В действителност още на земята Църквата се отличава с една, макар и несъвършена, но истинска святост“⁶¹². Царството на Христос показва своето присъствие още с чудесата⁶¹³, които съпровождат благовестяването му от Църквата⁶¹⁴.

...Докато Му БЪДЕ ПОДЧИНЕНО ВСИЧКО

671 Макар и присъстващо в Неговата Църква, Царството на Христос не е още довършено „със сила и слава голяма“ (*Лук.* 21, 27)⁶¹⁵ от идването на Царя на земята. Това Царство и досега бива връхлитано от зли сили⁶¹⁶, макар те да са били в корена си победени чрез

⁶⁰⁵ Вж. *Еф.* 4, 10; *Кор.* 15, 24. 27-28.

⁶⁰⁶ Вж. *Еф.* 1, 10.

⁶⁰⁷ Вж. *Еф.* 1, 22.

⁶⁰⁸ Вж. *Еф.* 4, 11-13.

⁶⁰⁹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 3: AAS 57 (1965) 6.

⁶¹⁰ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 5: AAS 57 (1965) 8.

⁶¹¹ Вж. *1 Петр.* 4, 7.

⁶¹² CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 48: AAS 57 (1965) 53.

Пасхата на Христос. Докато Му бъде подчинено всичко⁶¹⁷, „докато настанат новите небеса и новата земя, в които справедливостта живее, странстващата Църква носи в своите тайнства и институции от настоящото време преходния образ на този свят и сама обитава сред създанията, които и досега в родилни мъки очакват откровението за Божиите чеда“⁶¹⁸. По тази причина християните се молят, особено в Причастието⁶¹⁹, да се ускори завръщането на Христос⁶²⁰, призовавайки Го: „Дойди, Господи“ (Откр. 22, 20)⁶²¹.

1043 672 Христос потвърди преди своето Възнесение, че не е настъпил още
769, 773 часът на славното установяване на Месианското Царство, очаквано от
Израил⁶²², което трябваше да донесе на всички хора, според пророците⁶²³, окончателния ред на справедливост, любов и мир. Настоящото време според Господа е времето на Духа и на засвидетелстването⁶²⁴, но е също така време, белязано от „нуждата“ на момента⁶²⁵ и изпитанието на злото⁶²⁶, което не щади дори Църквата⁶²⁷ и залага битката на последните дни⁶²⁸. Това е време на очакване и бдение⁶²⁹.

1043, 2046
2817

Славното идване на Христос, надежда на Израил

673 След Възнесението идването на Христос в слава е предстоящо⁶³⁰, макар че „не се пада на вас да знаете времената и годините, които Отец е положил в своя власт“ (Деян. 1, 7)⁶³¹. Това есхатологично пришествие може да бъде изпълнено всеки момент⁶³² дори ако се „задръжи“ от последното изпитание, което го предхожда⁶³³.

732
2612

674 Идването на славния Месия във всеки момент на историята⁶³⁴ зависи от признаването Му от „целия Израил“⁶³⁵, от който „една част се

⁶¹⁴ Вж. *Марк.* 16, 17-18.

⁶¹⁵ Вж. *Марк.* 16, 20.

⁶¹⁶ Вж. *Мат.* 25, 31.

⁶¹⁷ Вж. *2 Сол.* 7.

⁶¹⁸ Вж. *1 Кор.* 15, 28.

⁶¹⁹ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 48: AAS 57 (1965) 43.

⁶²⁰ Вж. *1 Кор.* 11, 26.

⁶²¹ Вж. *2 Петр.* 3, 11-12.

⁶²² Вж. *1 Кор.* 16, 22; *Откр.* 22, 17.

⁶²³ Вж. *Деян.* 1, 6-7.

⁶²⁴ Вж. *Ис.* 11, 1-9.

⁶²⁵ Вж. *Деян.* 1, 8.

⁶²⁶ Вж. *1 Кор.* 7, 26.

⁶²⁷ Вж. *Еф.* 5, 16.

⁶²⁸ Вж. *1 Петр.* 4, 17.

⁶²⁹ Вж. *1 Иоан.* 2, 18; 4, 3; *1 Тим.* 4, 1.

⁶³⁰ Вж. *Мат.* 25, 1-13; *Марк.* 13, 33-37.

ожесточи⁶³⁶ в „неверие“ (Рим. 11, 20) спрямо Исус. Св. Петър казва на евреите след Петдесетница: „Покайте се и обърнете се, за да се заличат греховете ви, за да дойдат времена за прохладане от лицето на Господа и Той да прати предсказания вам Исуса Христа, Когото небето трябваше да прибере до онова време, докато се възстанови всичко, което бе говорил Бог, чрез устата на всички свои свети пророци отвека“ (Деян. 3, 19-21). И св. Павел приглася: „Ако тяхното отхвърляне е помирение за света, какво *ще бъде* приемането им, ако не възкресение от мъртви?“ (Рим. 11, 15). Влизането на „множеството евреи“⁶³⁷ в месианското спасение след „множеството езичници“⁶³⁸ ще позволи на Божия народ да „достигне до пълнотата на Христа“ (Еф. 4, 13), в която „Бог ще бъде всичко във всички“ (1 Кор. 15, 28).

1040, 1048

ПОСЛЕДНОТО ИЗПИТАНИЕ НА ЦЪРКВАТА

675 Преди идването на Христос Църквата трябва да премине през едно последно изпитание, което ще разклати вярата на мнозина вярващи⁶³⁹. Преследването, което съпътства нейното странстване на земята⁶⁴⁰, ще открие „тайната на безчестието“ под формата на религиозна лъжа, която поднася на хората привидно решение на техните проблеми с цената на отричане от истината. Върховната религиозна лъжа е лъжата на Антихриста, т.е. псевдомесианството, в което човек прославя самия себе си вместо Бога и своя Месия, дошъл в плът⁶⁴¹.

840

58

676 Тази антихристова лъжа изниква в света всеки път, когато се претендира, че е изпълнена в историята месианската надежда, която може да бъде осъществена само отвъд историята чрез есхатологичния съд. Църквата отхвърля това фалшифициране на бъдещото Царство дори в неговата по-мека форма, която се нарича миленаризъм⁶⁴², особено в неговата политическа форма на секуларизиран ме-

769

⁶³⁰ Вж. Откр. 22, 20.

⁶³¹ Вж. Марк. 13, 32.

⁶³² Вж. Мат. 24, 44; 1 Сол. 5, 2.

⁶³³ Вж. 2 Сол. 2, 3-12.

⁶³⁴ Вж. Рим. 11, 31.

⁶³⁵ Вж. Рим. 11, 26; Мат. 23, 39.

⁶³⁶ Вж. Рим. 11, 25.

⁶³⁷ Вж. Рим. 11, 12.

⁶³⁸ Вж. Рим. 11, 25; Лук. 21, 24.

⁶³⁹ Вж. Лук. 18, 8; Мат. 24, 12.

⁶⁴⁰ Вж. Лук. 21,12; Иоан. 15, 19-20.

сианизъм, който е „вътрешно извратен“⁶⁴³.

677 Църквата ще влезе в славата на Царството само чрез последната Пасха, когато ще последва своя Господ в Неговата смърт и Възкресение⁶⁴⁴. Следователно Царството няма да се изпълни с историческия триумф на Църквата⁶⁴⁵ съобразно някакъв нарастващ прогрес, а едва след победата на Бога над последния пристъп на злото⁶⁴⁶, защото с тази победа от небето ще слезе Божията Невеста, Новият Йерусалим⁶⁴⁷. Последният съд ще ознаменува тържеството на Бога над бунта на злото⁶⁴⁸ след последното космическо сътресение на този свят, който преминава⁶⁴⁹.

1340

II. „Да съди живите и мъртвите“

678 След пророците⁶⁵⁰ и Йоан Кръстител⁶⁵¹ Исус извести в проповедта си за Съда на последния ден. Тогава в светлината Божия ще се проявят делата на всички⁶⁵² и тайните на сърцата⁶⁵³. Тогава ще бъде осъдено виновното неверие, което е пренебрегвало дарената от Бога благодат⁶⁵⁴. Поведението спрямо ближния ще покаже доколко е приемана или отхвърляна Божията благодат и любов⁶⁵⁵. Исус ще каже в последния ден: „Доколкото сте сторили това на едного от тия Мои най-малки братя, Мене сте го сторили“ (*Мат. 25, 40*).

2853

1038-1041

679 Христос е Господар на вечния живот. Пълното право да съди окончателно делата и сърцата на хората принадлежи Нему като Изкупител на света. Той е „придобил“ това право чрез Кръста. „Защото Отец не съди никого, но целия съд предаде на Сина.“⁶⁵⁶ Но „Бог

1470

⁶⁴¹ Вж. 2 Сол. 2, 4-12; 1 Сол. 5, 2-3; 2 Иоан. 7; 1 Иоан. 2, 18, 22.

⁶⁴² Вж. Sanctum Officium, Decretum de millenarismo (19 iulii 1944): DS 3839.

⁶⁴³ Вж. Pius XI, Litt. enc. *Divini Redemptoris* (19 martii 1937): AAS 29 (1937) 65-106, condemnans „molimina simulato mystico sensu“ huius „fucatae tenuiorum redemptionis speciei“ (p. 69) CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 20-21: AAS 58 (1966) 1040-1042.

⁶⁴⁴ Вж. *Откр.* 19, 1-9.

⁶⁴⁵ Вж. *Откр.* 13, 8.

⁶⁴⁶ Вж. *Откр.* 20, 7-10.

⁶⁴⁷ Вж. *Откр.* 21, 2-4.

⁶⁴⁸ Вж. *Откр.* 20, 12.

⁶⁴⁹ Вж. 2 *Петр.* 3, 12-13.

⁶⁵⁰ Вж. Дан. 7, 10; *Иоил.* 3-4; *Мал.* 3, 19.

⁶⁵¹ Вж. *Мат.* 3, 7-12.

⁶⁵² Вж. *Марк.* 12, 38-40.

⁶⁵³ Вж. *Лук.* 12, 1-3; *Иоан.* 3, 20-21; *Рим.* 2, 16; 2 *Кор.* 4, 5.

не проводи Сина Си на света, за да съди света, а за да бъде светът спасен чрез Него⁶⁵⁷ и да дава живота, който е в Него⁶⁵⁸. Отхвърляйки благодатта в този живот, всеки осъжда сам себе си⁶⁵⁹, получава според делата си⁶⁶⁰ и дори може да се осъди за вечността, като отхвърля Духа на любовта⁶⁶¹.

Накратко

680 *Господ Исус Христос вече царува чрез Църквата, но все още не всичко на този свят Му е подчинено. Възтържествуването на Царството Христово ще стане едва след последния набег на силите на злото.*

1021

681 *В деня на Съда, при свършека на света, Христос ще дойде в славата Си, за да ознаменува окончателно победата на доброто над злото, които като житото и плевелите растат заедно в хода на историята.*

682 *Като дойде в славата Си в края на времената да съди живите и мъртвите, Христос ще открие тайната нагласа на сърцата и ще отдаде на всеки човек според делата му и според приемането или отхвърлянето на благодатта.*

⁶⁵⁴ Вж. *Мат.* 11, 20-24.

⁶⁵⁵ Вж. *Мат.* 5, 22; 7, 1-5.

⁶⁵⁶ Вж. *Иоан.* 5, 27; *Мат.* 25, 31; *Деян.* 10, 42; 17, 31; 2 *Тим.* 4,1.

⁶⁵⁷ Вж. *Иоан.* 3, 17.

⁶⁵⁸ Вж. *Иоан.* 5, 26.

⁶⁵⁹ Вж. *Иоан.* 3, 18; 12, 48.

⁶⁶⁰ Вж. *1 Кор.* 3, 12-15.

⁶⁶¹ Вж. *Мат.* 12, 32; *Евр.* 5, 4-6; 1026-31.

1009

1683

537

1215

Член 5**„ИИСУС ХРИСТОС СЛЕЗЕ В АДА, ВЪЗКРЪСНА
ОТ МЪРТВИТЕ НА ТРЕТИЯ ДЕН“**

631 „Той е слязъл по-напред в най-долните места на земята. Слез-
лият е Същият, Който се и възкачи“ (Еф. 4, 9-10). Символът на апос-
толите е изповядал в един и същ член на вярата слизането на Хрис-
тос в ада и Неговото Възкресение на третия ден, защото в Своята
Пасха дори от дъното на смъртта Той направи да бликне животът:

„Христос, Твоят Син,

Който, завърнал се от ада,
осия човешкия род със Своята ведро светлина
и живее и царува во веки веков. Амин.⁵²⁷

Параграф 1

ХРИСТОС СЛЕЗЕ В АДА

632 Честите твърдения на Новия Завет, според които Исус „възкръсна от мъртвите“ (*1 Кор.* 15, 20)⁵²⁸, предполагат, че преди Възкресението Той е пребивавал в обиталището на мъртвите⁵²⁹. Това е първото значение, което апостолската проповед дава на слизането на Исус в ада: Исус позна смъртта като всички хора и се отправи към тях с душата си в обиталището на мъртвите. Но Той слезе като Спасител, прогласявайки Благата вест на душите, които там бяха задържани⁵³⁰.

633 Писанието нарича обиталището на мъртвите, където мъртвият Христос слиза, Шеол или ад⁵³¹, защото тези, които са там, са лишени от възможността да виждат Бога⁵³². Такова е състоянието на всички мъртви, нечестиви или праведни, в очакване на Изкупителя⁵³³, което не означава, че тяхната участ е една и съща, както посочва Исус в притчата за бедния Лазар, приет в „лоното на Авраам“⁵³⁴. „Следователно, слизайки в ада, нашият Господ Исус Христос освободи най-напред онези, които очакваха Спасителя в лоното Авраамово.“⁵³⁵ Исус не слезе в ада, за да освободи осъдените⁵³⁶, нито пък да разруши проклятието над ада⁵³⁷, а да освободи праведните, живели преди Него⁵³⁸.

634 „И на мъртвите беше благовестено...“ (*1 Петр.* 4, 6). Слизането в ада е изпълване до краен предел на евангелската вест за спасението. То е последният етап в месианската мисия на Исус, сбит във времето, но безкрайно голям в реалното си значение на разпрос-

⁵²⁷ *Vigilia Paschalis, Praeconium Paschale* („Exsultet“): *Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p. 273 et 275.

⁵²⁸ Вж. *Деян.* 3, 15; *Рим.* 8, 11.

⁵²⁹ Вж. *Евр.* 13, 20.

⁵³⁰ Вж. *1 Петр.* 3, 18-20.

⁵³¹ Вж. *Фил.* 2, 10; *Деян.* 2, 24; *Откр.* 1, 18; *Еф.* 4, 9.

⁵³² Вж. *Пс.* 6, 6; 87, 11-13.

⁵³³ Вж. *Пс.* 88, 49; *1 Царств.* 28, 19; *Иезек.* 32, 17-32.

тиране на изкупителното дело към всички хора от всички времена и пространства, защото всички, които бяха спасени, станаха участници в Изкуплението.

1033

635 Следователно Христос слезе в недрата на смъртта⁵³⁹, за да „чуят мъртвите гласа на Сина Божи и като чуят, да оживеят“ (*Иоан.* 5, 25). Исус, „Началникът на живота“⁵⁴⁰, обезсили чрез своята смърт „оногова, у когото е властта на смъртта, сиреч дявола, и избави ония, които от страх пред смъртта през цял живот бяха подложени на робство“ (*Евр.* 2, 14-15). Оттук насетне възкръсналият Христос има „ключовете на ада и смъртта“ (*Откр.* 1, 18) и „в името на Исус всяко коляно се прекланя на небето, на земята и в ада“ (*Фил.* 2, 10).

605

„Днес на земята царува голяма тишина, голяма тишина и голяма самота; голяма тишина, защото Царят спи; Земята потрепери и се успокои, защото Бог, който бе заспал в плътта, отиде да събуди тези, които спяха от векове ... Най-напред отиде да потърси Адам, нашия пръв Баща, като загубената овца. Поиска да споходи седналите в пълна тъмнина и в сянката на смъртта. Отец и Син отиват да освободят от техните страдания Адам и Ева, които са в плен ... „Аз съм твой Бог и заради теб станах твой Син. Стани, ти, който спиш, защото не те създадох да пребиваваш окован в ада. Въздигни се от мъртвите; Аз съм Животът на мъртвите.“⁵⁴¹

Накратко

636 В израза „Исус слезе в ада“ Символът изповядва, че Исус действително е умрял и че със Своята смърт за нас Той е победил смъртта и дявола, „у когото е властта на смъртта“ (*Евр.* 2, 14).

637 В своята душа, единена с божествената Му Личност, умрелият Христос слезе в обиталището на мъртвите. Той отвори на предшествалите Го праведници вратите на небето.

Параграф 2

⁵³⁴ Вж. *Лук.* 16, 22-26.

⁵³⁵ Вж. *Catechismus Romanus*, 1, 6, 3: ed. P. RODRÍGUEZ (Città del Vaticano-Pamplona 1989) p. 71.

⁵³⁶ Вж. CONSILIIUM ROMANUM (anno 745), *De descensu Christi ad inferos*: D.S. 587.

⁵³⁷ Вж. BENEDICTUS XII, *Libellus Cum dudum* (1341), 18: DS 1011; CLEMENS VI, *Epistula Super quibusdam* (anno 1351), c. 15, 13: DS 1077.

⁵³⁸ Вж. CONSILIIUM TOLETANUM IV (anno 633), *Capitulum* 1: DS 485; *Мат.* 27, 52-53.

⁵³⁹ Вж. *Мат.* 12, 40; *Рим.* 10, 7; *Еф.* 4, 9.

⁵⁴⁰ Вж. *Деян.* 3, 15.

⁵⁴¹ Вж. *Antiqua homilia in sancto et magno Sabbato*: PG 43, 440,452, 461.

ВЪЗКРЪСНА ОТ МЪРТВИТЕ НА ТРЕТИЯ ДЕН

638 „И ние ви благовестим сега, че обещанието, дадено на отците, Бог изпълни за нас, техни чеда, като възкреси Исуса“ (*Деян.* 13, 32-33). Възкресението на Исус е върховната истина на нашата вяра в Христос, вярвана и претворявана в живота като централна истина от първата християнска общност, предавана като основна истина от Преданието, установена от документите на Новия Завет, проповядвана заедно с Кръста като съществена част на Пасхалната тайна и тайната на Кръста:

„Христос воскрес из мъртвих,
смертию смърть поправ
и сущим во гробех живот даровав.“⁵⁴²

I. Историческо и трансцендентно събитие

639 Тайната на Възкресението на Христос е действително събитие, за което има исторически установени потвърждения, както показва Новият Завет. Още св. Павел е имал възможност да пише на коринтяните към 56 г.: „Аз ви предадох най-напред онова, което бях получил и приел, че Христос умря за греховете ни, според Писанията, че Той бе погребан и че на третия ден възкръсна, според Писанията, и че се яви на Кифа и след това на Дванайсетте“ (*1 Кор.* 15, 3-4). Апостолът говори тук за *живото Предание на Възкресението*, което той е научил след кръщението си пред вратите на Дамаск⁵⁴³.

ПРАЗНИЯТ ГРОБ

640 „Защо търсите Живия между мъртвите? Няма Го тука, но възкръсна“ (*Лук.* 24, 5-6). Първото, което се открива в Пасхалните събития, е празният гроб. Сам по себе си той не е пряко доказателство. Липсата на тялото на Христос в гроба би могла да се обясни по различни начини⁵⁴⁴. Въпреки това празният гроб за всички е бил важен знак. Неговото откриване от учениците е било първата стъпка към признаването на самия факт на Възкресението. Такъв най-напред е случаят със светите жени⁵⁴⁵, после и с Петър⁵⁴⁶, „ученика,

⁵⁴² *Liturgia Byzantina, Troparium in die Paschatis: Πεντηχοστάριον* (Romae 1884) p. 6.

⁵⁴³ Вж. *Деян.* 9, 3-18.

когото Иисус обичаше“ (Иоан. 21, 2). Той потвърждава, че като влязъл в опразнения гроб и видял, че „само повивките стоят“ (Иоан. 20, 6), „видял и повярвал“⁵⁴⁷. Това предполага, че е открил гроба празен⁵⁴⁸: отсъствието на тялото на Христос не е могло да бъде човешко дело, а Иисус не просто се е завърнал към земния живот подобно на Лазар⁵⁴⁹.

ЯВЯВАНИЯТА НА ВЪЗКРЪСНАЛИЯ

999 641 Мария Магдалена и светите жени, които отиват да довършат помазването на тялото на Христос⁵⁵⁰, погребан набързо привечер на Велики Петък заради настъпването на Съботния ден⁵⁵¹, са първите, които срещат Възкръсналия⁵⁵². Така жените стават първите свидетелки на Възкресението на Христос, известявайки го на самите апостоли⁵⁵³. Иисус се явява първо на Петър, а след това на дванадесетте апостоли⁵⁵⁴. Следователно Петър, призован да утвърди вярата на своите братя⁵⁵⁵, вижда Възкръсналия преди тях и при неговото свидетелство общността се провиква: „Наистина! Господ Възкръсна и се яви на Симона“ (Лук. 24, 34).

553 642 Всичко, което се случва през тези Пасхални дни, обвързва всеки един от апостолите – и Петър по-специално – в изграждането на новата ера, започнала със сутринта на Пасхата. Като свидетели на Възкръсналия апостолите стават градивните камъни на Неговата Църква. Вярата на първата общност от християни е основана върху свидетелствата на конкретни лица, познати на християните, тъй като по-голяма част са живеели сред тях. Тези „свидетели на Възкресението на Христа“⁵⁵⁶ са на първо място Петър и Дванадесетте, но не само те: Павел ясно говори, че Христос се е явил на повече от петстотин „братя“ наведнъж, а после се е явил

⁵⁴⁴ Вж. Иоан. 20, 13; Мат. 28, 11-15.

⁵⁴⁵ Вж. Лук. 24, 3, 22-23.

⁵⁴⁶ Вж. Лук. 24, 12.

⁵⁴⁷ Вж. Иоан. 20, 8.

⁵⁴⁸ Вж. Иоан. 20, 5-7.

⁵⁴⁹ Вж. Иоан. 11, 44.

⁵⁵⁰ Вж. Марк. 16, 1; Лук. 24, 1.

⁵⁵¹ Вж. Иоан. 19, 31, 42.

⁵⁵² Вж. Мат. 28, 9-10; Иоан. 20, 11-18.

⁵⁵³ Вж. Лук. 24, 9-10.

⁵⁵⁴ Вж. 1 Кор. 15, 5.

⁵⁵⁵ Вж. Лук. 22, 31-32.

на Яков и всички апостоли⁵⁵⁷.

643 При толкова свидетелства е невъзможно Възкресението на Христос да се тълкува свръх природния ред и да не го признаем като исторически факт. От фактите следва, че вярата на учениците е била подложена на коренно изпитание със страданието и смъртта на Кръста, възвестена отнапред от самия Христос⁵⁵⁸. Потресът, предизвикан от Страданието, е бил толкова голям, че учениците (поне някои от тях) не повярват изведнъж на новината за Възкресението. Евангелията съвсем не се стремят да ни покажат общност, обхваната от мистична екзалтация; показват ни само учениците съкрушени („тъжни“: Лук. 24, 17) и изплашени⁵⁵⁹. Ето защо те не повярват веднага на светите жени при завръщането им от гроба и „техните думи им се сториха празни“ (Лук. 24, 11)⁵⁶⁰. Когато самият Исус се явява на Единадесетте вечерта на Пасхата, „Той ги смъмри за неверието и жестокосърдечие им, че не повярваха на ония, които Го бяха видели възкръснал“ (Марк. 16, 14).

659, 881

860

644 Макар и изправени пред реалното Възкресение на Христос, учениците все още се съмняват⁵⁶¹, толкова събитието им изглежда невероятно: те вярват, че са видели дух⁵⁶². „Те от радост още не вярваха и се чудеа“ (Лук. 24, 41). Тома попада в същото изпитание на съмнението⁵⁶³ и дори при последната поява на Христос, описана от Матей, „някои се усъмниха“ (Мат. 28, 17). Ето защо хипотезата, според която Възкресението е било „следствие“ на вярата (или на лековерието) на апостолите, е неоснователна. Точно обратното, тяхната вяра във Възкресението е породена – под действието на Божи-ята благодат – от прекия досег с реалността на възкръсналия Христос.

СЪСТОЯНИЕТО НА ВЪЗКРЪСНАЛАТА ЧОВЕШКА ПРИРОДА НА ХРИСТОС

⁵⁵⁶ Вж. Деян. 1, 22.

⁵⁵⁷ Вж. 1 Кор. 15, 4-8.

⁵⁵⁸ Вж. Лук. 22, 31-32.

⁵⁵⁹ Вж. Иоан. 20, 19.

⁵⁶⁰ Вж. Марк. 16, 11, 13.

⁵⁶¹ Вж. Лук. 24, 38.

⁵⁶² Вж. Лук. 24, 39.

⁵⁶³ Вж. Иоан. 20, 24-27.

645 Възкръсналият Христос влиза в пряк досег с учениците си, като непосредствено ги допира⁵⁶⁴ и участва в разпределянето на храната⁵⁶⁵. Така Той ги подканва да признаят, че не е дух⁵⁶⁶, и най-вече да открият, че възкръсналото тяло, с което им се явява, е същото, което е било измъчвано и разпънато, тъй като още носи белезите на страданието⁵⁶⁷. Това автентично и реално тяло притежава в същото време новите качества на едно славно тяло: то не е повече подвластно на пространството и времето, но може свободно да присъства където и когато Той пожелае⁵⁶⁸, защото човешката Му природа не може повече да бъде задържана върху земята и принадлежи единствено на Божествената власт на Отца⁵⁶⁹. По тази причина също възкръсналият Исус е във висша степен свободен да се явява, както пожелае: под образа на градинар⁵⁷⁰ или „в друг образ“.

646 Възкресението на Христос не е било обикновено завръщане към земния живот, подобно на възкресяванията, извършени от Него преди Пасхата: възкресяването на дъщерята на Иаир, на младия човек от Наим, на Лазар. Тези факти са били чудодейни събития, но лицата, с които е било извършено чудото чрез силата на Исус, са възвръщали „обикновения“ си земен живот. В един момент те умирали отново. По същността си Възкресението Христово е коренно различно. В своето възкръснало тяло Той преминава от състоянието на смърт в друг живот извън времето и пространството. Тялото на Исус във Възкресението е изпълнено с мощта на Светия Дух; Той участва в божествения живот, бидейки в Своята слава, и затова с право свети Павел може да каже за Христос, че Той е небесен човек⁵⁷¹ (Марк. 16, 12), непознат за учениците, точно за да усили тяхната вяра⁵⁷².

ВЪЗКРЕСЕНИЕТО КАТО ТРАНСЦЕНДЕНТНО СЪБИТИЕ

647 „О, блажена нощ – възпява „Exsultet“ на Пасхата, – ти единствена заслужи да узнаеш времето и часа, в който Христос излезе жив

⁵⁶⁴ Вж. Лук. 24, 39; Иоан. 20, 27.

⁵⁶⁵ Вж. Лук. 24, 30. 41-43; Иоан. 21, 9. 13-15.

⁵⁶⁶ Вж. Лук. 24, 39.

⁵⁶⁷ Вж. Лук. 24, 40; Иоан. 20, 20, 27.

⁵⁶⁸ Вж. Мат. 28, 9. 16-17; Лук. 24, 15. 36; Иоан. 20, 14. 19. 26; 21, 4.

⁵⁶⁹ Вж. Иоан. 20, 17.

⁵⁷⁰ Вж. Иоан. 20, 14-15.

от ада.⁵⁷³ В действителност никой не е бил очевидец на самото събитие на Възкресението и нито един евангелист не го описва. Никой не може да каже физически как е станало. Още по-малко доловима за сетивата е била неговата най-дълбока същност, преминаването към друг живот. Исторически събитието е потвърдено от празния гроб и действителните срещи на апостолите с Възкръсналия Христос, но не по-малко Възкресението остава в сърцето на тайната на вярата с това, което надвишава и превъзхожда историята. Ето защо Възкръсналият Христос не се показва на света⁵⁷⁴, а на своите ученици, „на онези, които бяха възлезли с Него от Галилея в Иерусалим и които сега са Негови свидетели пред народа“ (Деян. 13, 31).

1000

II. Възкресението – дело на Пресветата Троица

648 Възкресението на Христос е обект на вярата дотолкова, доколкото представлява трансцендентна намеса на Бога в сътворението и историята. В тази намеса трите божествени Лица действат ведно, като същевременно всяко изявява собствената си оригиналност. Намесата се осъществява чрез могъществото на Отца, който възкресява Христос, Своя Син (Деян. 2, 24), и така по съвършен начин въвежда Неговата човечност заедно с тялото Му в Светата Троица. Исус ясно се открива като „Син Божий чрез силата на чудесата, по духа на освещението, чрез възкресението от мъртвите“ (Рим. 1, 4). Свети Павел набляга върху проявлението на Божието могъщество⁵⁷⁵ чрез действието на Духа, който съживи мъртвата човешка природа на Исус и я повика в славата на Господа.

258

989

649 От своя страна Синът извършва собственото Си Възкресение по силата на Своята божествена мощ. Исус известява, че Син Човечески ще трябва много да претърпи, да бъде умъртвен и след това да възкръсне (в активния смисъл на думата)⁵⁷⁶. Впрочем Той потвърждава това недвусмислено: „Аз Си давам душата, за да я приема пак... Имам власт да я дам, и власт имам пак да я приема“ (Иоан. 10, 17-18). „Ние вярваме ... че Исус

663

445

272

⁵⁷¹ Вж. Иоан. 20, 14, 16; 21, 4, 7.

⁵⁷² Вж. 1 Кор. 15, 35-50.

⁵⁷³ *Vigilia Paschalis, Praeconium Paschale* („Exsultet“): *Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p. 272.

⁵⁷⁴ Вж. Иоан. 14, 22.

умря и възкръсна“ (*1 Сол.* 4, 14).

650 Отците съзърцават Възкресението, като изхождат от божествената Личност на Христос, която остава свързана с тялото и душата, разделени помежду им от смъртта: „Поради единността на божествената природа – равно налична в двете части на човека, тези две части, които са били разделени и откъснати, отново се съединяват и свързват. Така смъртта следва от разделянето на свързаните части, а Възкресението от свързването на разделеното.“⁵⁷⁷

III. Смисъл и спасителна значимост на Възкресението

626 651 „Ако Христос не е Възкръснал, то празна е нашата проповед, празна е и вашата вяра“ (*1 Кор.* 15, 14). Възкресението представлява най-напред потвърждение на всичко, което Христос е направил и учил. Всички истини, дори най-трудно достъпните за човешкия дух, намират своето оправдание, когато, възкръсвайки, Христос дава окончателното, обещано от Него доказателство за Своята божествена власт.

1005 652 Възкресението на Христос е *изпълнение на обещанията* на Стария Завет⁵⁷⁸ и на Самия Христос в земния Му живот⁵⁷⁹. Изразът „според Писанията“⁵⁸⁰ означава, че Възкресението на Христос е изпълнило тези предсказания.

129 653 Истината за *божествеността на Исус* е потвърдена от Неговото Възкресение. Той беше казал: „Кога издигнете Сина Човечески, тогава ще узнаете, че Аз съм“ (*Иоан.* 8, 28). Възкресението на Разпънатия доказва, че наистина Той е Синът Божи и сам Бог. Свети Павел казва на евреите: „Обещанието, дадено на отците, Бог изпълни над нас... като възкреси Исуса, както и във втория Псалом е писано: „Син Мой си ти, Аз днес те родих“ (*Деян.* 13, 32-33)⁵⁸¹. Възкресението на Христос е тяс-

⁵⁷⁵ Вж. *Рим.* 6, 4; *2 Кор.* 13, 4; *Фил.* 3, 10; *Еф.* 1, 19-22; *Евр.* 7, 16.

⁵⁷⁶ Вж. *Марк.* 8, 31; 9, 9.31; 10, 34.

⁵⁷⁷ SACTUS GREGORIUS NYSSENUS, *De tridui inter mortem et resurrectionem Domini nostri Iesu Christi spatio: Gregorii Nysseni opera*, ed. W. JAEGER-H. LANGERBECK, v. 9 (Leiden 1967) p. 293-294 (PG 46, 417); cf. etiam *Statuta Ecclesiae Antiqua*: DS 325; ANASTASIUM II, *Epistula In prolixitate epistulae*: DS 359; SANCTUS HORMISDAS, *Epistula Inter ea quae*: DS 369; CONCILIUM TOLETANUM XI, *Symbolum*: DS 539.

⁵⁷⁸ Вж. *Лук.* 24, 26-27. 44-48.

⁵⁷⁹ Вж. *Мат.* 28, 6; *Марк.* 16, 7; *Лук.* 24, 6-7.

но свързано с тайната на Въплъщението на Сина Божи. То е неговото изпълване съгласно вечния замисъл на Бога. 601

654 Има един двоен извод в Пасхалната тайна: чрез Своята смърт Той ни освобождава от греха, чрез Възкресението Си ни открива достъпа до нов живот. Най-напред оправданието ни възстановява в Божията благодат⁵⁸², за да можем и ние да „ходим в обновен живот, както Христос възкръсна от мъртвите“ (Рим. 6, 4). Този живот се заключава в победата над смъртта на греха и в новата ни причастност към благодатта⁵⁸³. Той осъществява „приемното осиновяване“, защото хората стават Христови братя, както сам Христос нарича своите ученици след Възкресението: „Идете и обадете на братята Ми“ (Мат. 28, 10)⁵⁸⁴. Братя не по природа, а по дара на благодатта, защото приемното осиновяване ни дава реално съучастие в живота на единствения Син, който напълно се откри в Своето Възкресение. 445 422, 461 1987

655 И накрая, Възкресението на Христос – на самия Възкръснал Христос – е начало и извор на истинското наше *бъдещо възкресение*: „Но ето, Христос възкръсна от мъртви и за умрелите стана начатък ... както в Адама всички умират, тъй и в Христа всички ще оживеят“ (1 Кор. 15, 20-22). В очакване на това изпълване възкръсналият Христос живее в сърцето на своите верни. В Него християните „вкусват от силите на бъдещия век“ (Евр. 6, 5) и техният живот е възнесен в лоното на божествения живот⁵⁸⁵, така че „живите да живеят не вече за себе си, а за Оногова, Който умря за тях и възкръсна“ (2 Кор. 5, 15). 1996

Накратко 989

656 *Вярата във Възкресението има за обект едно събитие, което е исторически засвидетелствано от учениците и действителната им среща с Възкръсналия и което същевременно е тайнствено трансцендентно, доколкото представлява влизането на човешката природа на Христос в славата на Бога.* 1002

⁵⁸⁰ Вж. 1 Кор. 15, 3-4; *Symbolum Nicaenum-Constantinopolitanum*: DS 150.

⁵⁸¹ Вж. Пс. 2, 7.

⁵⁸² Вж. Рим. 4, 25.

⁵⁸³ Вж. Еф. 2, 4-5; 1 Петр. 1, 3.

⁵⁸⁴ Вж. Иоан. 20, 17.

⁵⁸⁵ Вж. Кол. 3, 1-3.

- 657 *Празният гроб и сгънатите повивки означават вече от само себе си, че тялото на Христос чрез Божията мощ е било освободено от оковите на смъртта и тлението. Те подготвят учениците за срещата с Възкръсналия.*
- 658 *Христос, „първородният измежду мъртвите“ (Кол. 1, 18), е начало на нашето Възкресение, сега чрез оправданието на нашата душа⁵⁸⁶, за в бъдеще чрез оживяването на нашето тяло⁵⁸⁷.*

Член 6

„ИИСУС СЕ ВЪЗНЕСЕ НА НЕБЕСАТА, СЕДИ ОТДЯСНО НА ОТЦА, БОГА ВСЕМОГЪЩ“

- 645 659 „А след разговора с тях, Господ се Възнесе на небето и седна отдясно на Бога“ (Марк. 16, 19). Тялото на Христа е прославено още от момента на Неговото Възкресение, както се потвърждава от новите и свръхестествени свойства, които Той има вече за вечността⁵⁸⁸. Но за четиридесетте дни, през които Той яде и пие приятелски със своите ученици⁵⁸⁹ и ги поучава за Царството⁵⁹⁰, Неговата слава остава забулена под чертите на обикновената човешка природа⁵⁹¹. С последната си поява Исус се освобождава от човешката Си природа, влизайки невъзвратно в Божията слава, символизирана от облака⁵⁹² и от небето⁵⁹³ – там, където Той сяда отдясно на Бога⁵⁹⁴. Един-единствен път по необикновен начин Той се явява на Павел, който е „недорасъл“ (1 Кор. 15, 8), за да го утвърди като апостол⁵⁹⁵.
- 66 660 През това време забулената същност на славата на Възкръсналия прозира в Неговите тайнствени думи към Мария Магдалена:
- 697 „Още не съм възлязъл при Отца Си, но иди при братята Ми и им кажи: „Възлизам при Моя Отец и при вашия Отец, и при Моя Бог, и вашия Бог“ (Иоан. 20, 17). Това показва различното проявление в

⁵⁸⁶ Вж. Рим. 6, 4.

⁵⁸⁷ Вж. Рим. 8, 11.

⁵⁸⁸ Вж. Лук. 24, 31; Иоан. 20, 19-26.

⁵⁸⁹ Вж. Деян. 10, 41.

⁵⁹⁰ Вж. Деян. 1, 3.

⁵⁹¹ Вж. Марк. 16, 12; Лук. 24, 15; Иоан. 20, 14-15; 21, 4.

⁵⁹² Вж. Деян. 1, 9; също Лук. 9, 34-35; Изх. 13, 22.

⁵⁹³ Вж. Лук. 24, 51.

⁵⁹⁴ Вж. Марк. 16, 19; Деян. 2, 33; 7, 56; също Пс. 109, 1.

славата на възкръсналия Христос и славата на възнесения Христос, седнал отдясно на Отца. Едновременно историческо и превишаващо всичко съществуващо, събитието на Възнесението показва прехода от едната към другата слава. 642

661 Тази последна крачка остава тясно свързана с първата, т.е. сливането от небето, осъществено във Въплъщението. Единствено Този, който е „излязъл от Отца“, може „да се върне при Отца“ – Христос⁵⁹⁶. „Никой не е възлязъл на небето освен слезлият от небото Син човеческий, Който пребъдва на небето“ (Иоан. 3, 13)⁵⁹⁷. Оставено на своите естествени сили, човечеството няма достъп до „дома на Отца“⁵⁹⁸, до Божия живот и блаженство. Единствен Христос може да отвори този достъп за човека, „така че ние, неговите членове, да имаме надеждата да се присъединим към Него там, където Той, нашият Глава и Начало, ни е прешествал“⁵⁹⁹. 461

662 „И кога Аз бъда издигнат от земята, всички ще привлече към Себе Си“ (Иоан. 12, 32). Издигането на Кръста означава и предизвестява издигането при Възнесението на небето. Това издигане е началото. Исус Христос, единственият свещенодател на Новия и Вечен Завет, „влезе не в ръкотворно светилище... но в самото небе, за да се яви сега пред Божието лице за нас“ (Евр. 9, 24). На небето Христос упражнява постоянно своето вечно свещенство, за да спасява винаги „ония, които дохождат чрез Него при Бога, понеже е всякога жив“ (Евр. 7, 25). Като „Първосвещеник на бъдещите блага“ (Евр. 9, 11) Той е център и главно действащо лице в литургията, която почита Отца на небесата⁶⁰⁰. 792 1545

663 Христос *седи отдясно на Отца*: „Със сядането отдясно на Отца ние означаваме божествената слава и почит, в която Този, Който съществува като Син Божии отпреди вековете и като Бог, единосъществен с Отца, седна телесно, след като се бе Въплътил, и тялото Му прие същата слава.“⁶⁰¹ 1137

⁵⁹⁵ Вж. 1 Кор. 9, 1; Гал. 1, 16.

⁵⁹⁶ Вж. Иоан. 16, 28.

⁵⁹⁷ Вж. Еф. 4, 8-10.

⁵⁹⁸ Вж. Иоан. 14, 2.

⁵⁹⁹ Вж. *Praefatio de Ascensione Domini, I: Missale Romanum*, editio typica (Typis Polyglottis Vaticanis 1970) p.410.

664 Сядането отдясно на Отца означава началото на Царството на Месията, изпълването на видението на пророк Даниил за Сина Човечески: „И Нему бе дадена власт, слава и царство, за да Му служат всички народи, племена и езици; владичеството Му е владичество вечно, което няма да премине, и царството Му не ще се разруши“ (Дан. 7, 14). От този момент апостолите стават свидетели на „Царството, което не ще има край“⁶⁰².

648

Накратко

541

665 *Възнесението на Христос бележи окончателното встъпване на човешката природа на Исус в Небесното владение на Бога, откъдето Той ще се завърне⁶⁰³, но засега Бог е скрит от човешките очи⁶⁰⁴.*

666 *Исус Христос, Глава на Църквата, ни предшества в славното Царство на Отца, за да можем ние, членове на Неговото тяло, да живеем с надеждата, че ще бъдем един ден с Него завинаги.*

667 *Исус Христос, след като влезе веднъж завинаги в небесното светилище, се застъпва непрекъснато за нас като посредник, който ни осигурява постоянно изливането на Светия Дух върху нас.*

Член 7

„И ЩЕ ДОЙДЕ ДА СЪДИ ЖИВИТЕ И МЪРТВИТЕ“

I. „Ще дойде в славата Си“

ХРИСТОС ВЕЧЕ ЦАРУВА ЧРЕЗ ЦЪРКВАТА...

668 „Христос затова и умря и възкръсна и оживя, за да господару-

⁶⁰⁰ Вж. *Откр.* 4, 6-11.

⁶⁰¹ SANCTUS IOANNES DAMASCENUS, *Expositio fidei*, 75 [De fide orthodoxa, 4, 2]: PTS 12, 173 (PG 94, 1104).

⁶⁰² Вж. SYMBOLUM NICAENUM-CONSTANTINOPOLITANUM: DS 150.

⁶⁰³ Вж. *Деян.* 1, 11.

⁶⁰⁴ Вж. *Кол.* 3, 3.

ва и над мъртви и над живи“ (Рим. 14, 9). Възнесението на Христос на небето означава съпричастяването на Неговата човешка природа към Божията мощ и владичество. Исус Христос е Господ: Той притежава цялата власт на небето и земята. Той е „над всяко началство, сила и господство, защото Отец покори всичко под нозете Му“ (Еф. 1, 20-22). Христос е Господар на вселената⁶⁰⁵ и историята. В Него човешката история и дори цялото сътворение намират своето „възглавие“⁶⁰⁶ и трансцендентен завършек.

669 Като Господ Христос е също Глава на Църквата, която е Негово Тяло⁶⁰⁷. Възнесен на небето и прославен, след като по такъв начин изпълни изцяло Своята Мисия, Той живее на земята в Своята Църква. Изкуплението е извор на властта, която Христос със силата на Светия Дух упражнява в Църквата⁶⁰⁸. „Царството Христово, още сега налично в тайната“⁶⁰⁹, е в Църквата „зародиш и начало на това Царство на земята“⁶¹⁰.

670 След Възнесението Божият замисъл навлиза в своето изпълнение. Ние сме вече в „последния час“ (1 Иоан. 2, 18)⁶¹¹. „Така че последните времена вече настъпиха за нас и обновяването на света е невъзвратно установено, започвайки реално още в този век. В действителност още на земята Църквата се отличава с една, макар и несъвършена, но истинска святост“⁶¹². Царството на Христос показва своето присъствие още с чудесата⁶¹³, които съпровождат благовестяването му от Църквата⁶¹⁴.

...Докато Му БЪДЕ ПОДЧИНЕНО ВСИЧКО

671 Макар и присъстващо в Неговата Църква, Царството на Христос не е още довършено „със сила и слава голяма“ (Лук. 21, 27)⁶¹⁵ от идването на Царя на земята. Това Царство и досега бива връхлитано от зли сили⁶¹⁶, макар те да са били в корена си победени чрез

⁶⁰⁵ Вж. Еф. 4, 10; Кор. 15, 24. 27-28.

⁶⁰⁶ Вж. Еф. 1, 10.

⁶⁰⁷ Вж. Еф. 1, 22.

⁶⁰⁸ Вж. Еф. 4, 11-13.

⁶⁰⁹ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 3: AAS 57 (1965) 6.

⁶¹⁰ CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 5: AAS 57 (1965) 8.

⁶¹¹ Вж. 1 Петр. 4, 7.

⁶¹² CONCILIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 48: AAS 57 (1965) 53.

Пасхата на Христос. Докато Му бъде подчинено всичко⁶¹⁷, „докато настанат новите небеса и новата земя, в които справедливостта живее, странстващата Църква носи в своите тайнства и институции от настоящото време преходния образ на този свят и сама обитава сред създанията, които и досега в родилни мъки очакват откровението за Божиите чеда“⁶¹⁸. По тази причина християните се молят, особено в Причастието⁶¹⁹, да се ускори завръщането на Христос⁶²⁰, призовавайки Го: „Дойди, Господи“ (Откр. 22, 20)⁶²¹.

1043 672 Христос потвърди преди своето Възнесение, че не е настъпил още
769, 773 часът на славното установяване на Месианското Царство, очаквано от
Израил⁶²², което трябваше да донесе на всички хора, според пророци-
те⁶²³, окончателния ред на справедливост, любов и мир. Настоящото вре-
ме според Господа е времето на Духа и на засвидетелстването⁶²⁴, но е
1043, 2046 също така време, белязано от „нуждата“ на момента⁶²⁵ и изпитанието на
2817 злото⁶²⁶, което не щади дори Църквата⁶²⁷ и залага битката на последните
дни⁶²⁸. Това е време на очакване и бдение⁶²⁹.

Славното идване на Христос, надежда на Израил

673 След Възнесението идването на Христос в слава е предстоя-
що⁶³⁰, макар че „не се пада на вас да знаете времената и годините,
732 които Отец е положил в своя власт“ (Деян. 1, 7)⁶³¹. Това есхатоло-
гично пришествие може да бъде изпълнено всеки момент⁶³² дори
2612 ако се „задръжи“ от последното изпитание, което го предхожда⁶³³.

674 Идването на славния Месия във всеки момент на историята⁶³⁴ за-
виси от признаването Му от „целия Израил“⁶³⁵, от който „една част се

⁶¹⁴ Вж. *Марк.* 16, 17-18.

⁶¹⁵ Вж. *Марк.* 16, 20.

⁶¹⁶ Вж. *Мат.* 25, 31.

⁶¹⁷ Вж. *2 Сол.* 7.

⁶¹⁸ Вж. *1 Кор.* 15, 28.

⁶¹⁹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 48: AAS 57 (1965) 43.

⁶²⁰ Вж. *1 Кор.* 11, 26.

⁶²¹ Вж. *2 Петр.* 3, 11-12.

⁶²² Вж. *1 Кор.* 16, 22; *Откр.* 22, 17.

⁶²³ Вж. *Деян.* 1, 6-7.

⁶²⁴ Вж. *Ис.* 11, 1-9.

⁶²⁵ Вж. *Деян.* 1, 8.

⁶²⁶ Вж. *1 Кор.* 7, 26.

⁶²⁷ Вж. *Еф.* 5, 16.

⁶²⁸ Вж. *1 Петр.* 4, 17.

⁶²⁹ Вж. *1 Иоан.* 2, 18; 4, 3; *1 Тим.* 4, 1.

⁶³⁰ Вж. *Мат.* 25, 1-13; *Марк.* 13, 33-37.

ожесточи⁶³⁶ в „неверие“ (Рим. 11, 20) спрямо Исус. Св. Петър казва на евреите след Петдесетница: „Покайте се и обърнете се, за да се заличат греховете ви, за да дойдат времена за прохладане от лицето на Господа и Той да прати предсказания вам Исуса Христа, Когото небето трябваше да прибере до онова време, докато се възстанови всичко, което бе говорил Бог, чрез устата на всички свои свети пророци отвека“ (Деян. 3, 19-21). И св. Павел приглася: „Ако тяхното отхвърляне е помирение за света, какво *ще бъде* приемането им, ако не възкресение от мъртви?“ (Рим. 11, 15). Влизането на „множеството евреи“⁶³⁷ в месианското спасение след „множеството езичници“⁶³⁸ ще позволи на Божия народ да „достигне до пълнотата на Христа“ (Еф. 4, 13), в която „Бог ще бъде всичко във всички“ (1 Кор. 15, 28).

1040, 1048

ПОСЛЕДНОТО ИЗПИТАНИЕ НА ЦЪРКВАТА

675 Преди идването на Христос Църквата трябва да премине през едно последно изпитание, което ще разклати вярата на мнозина вярващи⁶³⁹. Преследването, което съпътства нейното странстване на земята⁶⁴⁰, ще открие „тайната на безчестието“ под формата на религиозна лъжа, която поднася на хората привидно решение на техните проблеми с цената на отричане от истината. Върховната религиозна лъжа е лъжата на Антихриста, т.е. псевдомесианството, в което човек прославя самия себе си вместо Бога и своя Месия, дошъл в плът⁶⁴¹.

840

58

676 Тази антихристова лъжа изниква в света всеки път, когато се претендира, че е изпълнена в историята месианската надежда, която може да бъде осъществена само отвъд историята чрез есхатологичния съд. Църквата отхвърля това фалшифициране на бъдещото Царство дори в неговата по-мека форма, която се нарича миленаризъм⁶⁴², особено в неговата политическа форма на секуларизиран ме-

769

⁶³⁰ Вж. *Откр.* 22, 20.

⁶³¹ Вж. *Марк.* 13, 32.

⁶³² Вж. *Мат.* 24, 44; *1 Сол.* 5, 2.

⁶³³ Вж. *2 Сол.* 2, 3-12.

⁶³⁴ Вж. *Рим.* 11, 31.

⁶³⁵ Вж. *Рим.* 11, 26; *Мат.* 23, 39.

⁶³⁶ Вж. *Рим.* 11, 25.

⁶³⁷ Вж. *Рим.* 11, 12.

⁶³⁸ Вж. *Рим.* 11, 25; *Лук.* 21, 24.

⁶³⁹ Вж. *Лук.* 18, 8; *Мат.* 24, 12.

⁶⁴⁰ Вж. *Лук.* 21,12; *Иоан.* 15, 19-20.

сианизъм, който е „вътрешно извратен“⁶⁴³.

677 Църквата ще влезе в славата на Царството само чрез последната Пасха, когато ще последва своя Господ в Неговата смърт и Възкресение⁶⁴⁴. Следователно Царството няма да се изпълни с историческия триумф на Църквата⁶⁴⁵ съобразно някакъв нарастващ прогрес, а едва след победата на Бога над последния пристъп на злото⁶⁴⁶, защото с тази победа от небето ще слезе Божията Невеста, Новият Йерусалим⁶⁴⁷. Последният съд ще ознаменува тържеството на Бога над бунта на злото⁶⁴⁸ след последното космическо сътресение на този свят, който преминава⁶⁴⁹.

1340

II. „Да съди живите и мъртвите“

678 След пророците⁶⁵⁰ и Йоан Кръстител⁶⁵¹ Исус извести в проповедта си за Съда на последния ден. Тогава в светлината Божия ще се проявят делата на всички⁶⁵² и тайните на сърцата⁶⁵³. Тогава ще бъде осъдено виновното неверие, което е пренебрегвало дарената от Бога благодат⁶⁵⁴. Поведението спрямо ближния ще покаже доколко е приемана или отхвърляна Божията благодат и любов⁶⁵⁵. Исус ще каже в последния ден: „Доколкото сте сторили това на едного от тия Мои най-малки братя, Мене сте го сторили“ (*Мат. 25, 40*).

2853

1038-1041

679 Христос е Господар на вечния живот. Пълното право да съди окончателно делата и сърцата на хората принадлежи Нему като Изкупител на света. Той е „придобил“ това право чрез Кръста. „Защото Отец не съди никого, но целия съд предаде на Сина.“⁶⁵⁶ Но „Бог

1470

⁶⁴¹ Вж. 2 Сол. 2, 4-12; 1 Сол. 5, 2-3; 2 Иоан. 7; 1 Иоан. 2, 18, 22.

⁶⁴² Вж. Sanctum Officium, Decretum de millenarismo (19 iulii 1944): DS 3839.

⁶⁴³ Вж. Pius XI, Litt. enc. *Divini Redemptoris* (19 martii 1937): AAS 29 (1937) 65-106, condemnans „molimina simulato mystico sensu“ huius „fucatae tenuiorum redemptionis speciei“ (p. 69) CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 20-21: AAS 58 (1966) 1040-1042.

⁶⁴⁴ Вж. *Откр.* 19, 1-9.

⁶⁴⁵ Вж. *Откр.* 13, 8.

⁶⁴⁶ Вж. *Откр.* 20, 7-10.

⁶⁴⁷ Вж. *Откр.* 21, 2-4.

⁶⁴⁸ Вж. *Откр.* 20, 12.

⁶⁴⁹ Вж. 2 Петр. 3, 12-13.

⁶⁵⁰ Вж. Дан. 7, 10; Иошл. 3-4; Мал. 3, 19.

⁶⁵¹ Вж. Мат 3, 7-12.

⁶⁵² Вж. Марк. 12, 38-40.

⁶⁵³ Вж. Лук. 12, 1-3; Иоан. 3, 20-21; Рим. 2, 16; 2 Кор. 4, 5.

не проводи Сина Си на света, за да съди света, а за да бъде светът спасен чрез Него⁶⁵⁷ и да дава живота, който е в Него⁶⁵⁸. Отхвърляйки благодатта в този живот, всеки осъжда сам себе си⁶⁵⁹, получава според делата си⁶⁶⁰ и дори може да се осъди за вечността, като отхвърля Духа на любовта⁶⁶¹.

Накратко

680 *Господ Исус Христос вече царува чрез Църквата, но все още не всичко на този свят Му е подчинено. Възтържествуването на Царството Христово ще стане едва след последния набег на силите на злото.*

1021

681 *В деня на Съда, при свършека на света, Христос ще дойде в славата Си, за да ознаменува окончателно победата на доброто над злото, които като житото и плевелите растат заедно в хода на историята.*

682 *Като дойде в славата Си в края на времената да съди живите и мъртвите, Христос ще открие тайната нагласа на сърцата и ще отдаде на всеки човек според делата му и според приемането или отхвърлянето на благодатта.*

⁶⁵⁴ Вж. *Мат.* 11, 20-24.

⁶⁵⁵ Вж. *Мат.* 5, 22; 7, 1-5.

⁶⁵⁶ Вж. *Иоан.* 5, 27; *Мат.* 25, 31; *Деян.* 10, 42; 17, 31; 2 *Тим.* 4, 1.

⁶⁵⁷ Вж. *Иоан.* 3, 17.

⁶⁵⁸ Вж. *Иоан.* 5, 26.

⁶⁵⁹ Вж. *Иоан.* 3, 18; 12, 48.

⁶⁶⁰ Вж. *1 Кор.* 3, 12-15.

⁶⁶¹ Вж. *Мат.* 12, 32; *Евр.* 5, 4-6; 1026-31.